

بۆکان له ئەمەرو و له مێژوودا

نووسینی: تاهیر علیار

هۆی نیوان ناخۆشی من و ھەمەرەشید خان (بەشی 1-2)

ھەمەرەشید خان کابرایەکی ناسراو بوو لەئێران دا و خاوەن عەشیرەت بوو. جا لەسەر ھەر چی ھۆیک بووبیت چەند جارێک بەگژ حکومەتی ئێران دا چوو. کۆماری مەھاباد بەچاکی زانی سوود لەھێز و ناوی وەرێگر بەتایبەتی کەلەنێو عەشیرەتەمەگوردەکانی ئێراندا بەناو و دەنگ بوو. وەک لەدواییدا دەرکەوت کەدەسەلات دارانی کۆماری مەھاباد زۆر متمانەیان بەھەمەرەشیدخان نەبوو، چونکەشارمەزای رەوشتی بوون و ناگیان لەروژانی رابردووی ھەبوو کەچ مروفیکەو لە وەش باش گەشتبوون کەھەستی نیشتمان پەرورەیتیش نەبوو پالی بەھەمەرەشیدخانەو نابیئت لەکۆماری مەھاباد نێزدیکی بکا تەو، لەبەر ئەو زیتەر مە بەستی کۆماریش تاقیکردنەوێ نێو براو بوو.

کۆماری مەھاباد ھەر سێ بە تالیونی بارزانیەکانی خستەژێر فەرماندەوێ ھە مەرەشیدخانەو، بەلام لەراستیدا ئەو شیاوی ئەوھە بوو کەھێزێکی سەربازی ریک و پێکی بەو چەشنەوێ بخریتەبەردەست و سەرپەرشتی بکات و بەگژ حکومەتی ئێران دا بچیت، ئەو لەھەکاتیکی دا کەئەو کابرایەفەرماندەوێ جەبھەوێ سەقز بوو زیاتر خەریکی پارە و پۆل پەیدا کردن بوو. بیانیوی بەدانیشتوانی نیوچەکەدەگرت و تاوانباری دەکردن تا زەوی و زار و داراییان داگیربکات. ھەر بەو چەشنەوێ ھەمەداغای عەباسی کەچەند مانگیکی مەسرفی خواردن و خواردنەوێ و چە کدارەکانی دەکرد دەری پەرانند بۆ سەقز و بەنرخێ یەک ملیون تەمەن تووتن و دەغڵ و دانەوێلەوێ نیو براوی بۆخۆی فرۆشت و ھەچیشی نەداووەکۆماری مەھاباد. جگەلەو/40 کەسی لەو گوندانەخەردەوێ تووتنی پێ دە چاندن. تەنانەت ھیزی بارزانیەکان کەلەژێر فەرماندەوێ ئەو داوون وەزعیان پەرتشان بوو. ھیچیان نەبوو. مە سرووفاتیان نەدەکرا. لەمەش بترازێ ھەمەداغا ھێند یک گەم و جۆ و کرێی ئاشی لەگوندی سەرچاوەما بوو، ھە مەرەشیدخان و ھەلسوکە و تی پیاوھەکانی وایان لیکردم کەفەرمان بەخەلکی گوندەکە بدم زیتەر کەس نە چیتەبێگاری ھەمەرەشیدخان و گەر داوای بەردیکیش بکات کەس نەیدات. لیستەبێکیشمان بۆ ئەو دەغڵ و دانەوێلەوێ یەو ھە مە داغا دروست کرد کەلەوێ مابوو سەر مەتا دەستەبەری (تەمینی) خیزانەکەو ھەمەداغمان لەدانەوێلەکرد و ئەریشی مایەو پاش ناگادارکردنی مەھاباد بەسەر ھەر سێ بەتالیونی بارزانیەکاندا، دا بەشمان کرد بەم جۆرەتا ماوہیەک پێویستیمان بەھیچ ئازووقەیک نەما کەلەمەھابادەو بۆ ھیزەکانمان بێت.

ھەر لەو دەمەدا مەلا مستەفا بۆ دیدەنی ھاتبوہ لامان و بەرگی ژەنەرالیشی لەگەل خۆی ھینابوو بەلام لەبەری نەدە کرد، ھەولمان لەگەلێ دا کەلەبەری بکات و ئەریش دلی نەشکاندین و گەلێک خوشال بووین کەبەو بەرگەوہ دیتمان و پیرۆز باییەکی زۆرمان لیکرد. رۆژی دواتر مەلامستەفا بەرەو بۆکان گەراپەو.

پاش ئەوێ کەنەمەھیشت ھەمەرەشیدخان دەست بەدەغڵ و دانی گوندی سەرچاوەدا بگری گەلێک پەست و دلگیر بوو لیم و ھاتووچۆی نیوانمان برا و کەوتەپیلان گیران دژ بەمن. کاتیکی کەبێکەکەو خۆم گواستەو بۆ گوندی قاروا ناگاداریان کردم کەھەمەرەشیدخان خەریکی ھەلخەلەتاندنی چەندکەسیک بوو لەگەل ھەر کەسەش واریکی کەوتیو کەتەنگی برنەو و 5 دەمانچەو پە نجا ھەزار تەمەنیان بداتی بۆ کوشتنی من بەلام خوشبەختانەئەو کارەو بۆئەنجام نەدرا چونکەھیزەکەو من بارزانی بوون و پاسەوانەکانیشم ھەر لەوان بوو. لەبەر ئەو بارزانیەکان ئەو تاوان و خۆفرۆشیەناکەن، ئەو کەسانەش کەبارزانی نەبوون نەیان دەتوانی لەتیمەنزیک ببنەو زەرەمان پێ بە رن، لەبەر ئەو مەخان بەو ئاواتەنگەبیشت.

شەری مامەشەو یەکەم

رۆژیک لەنەکاو دوژمن ھێرشێ بردەسەر گردی مامەشە. لەوێ چەند سەربازیکی بەتالیونی 2ی موستەفا خوشناوی لیبوو. ئازایانەو جەربەزانەتوانیان پشت لەو ھیزبەگرن و داوی شەریکی شیراندوژمنیان شکاند کەچەند لاشەبەکی

4. ئەو سەربازانەو ئەوانی دیکەش کەلەپشتیانەو ئەتەمۆتەسووتاو بەهیچ جۆریک رێ بەدوژمن نەدەن بگەنەسەر ناومکەو سوودی لی وەر بگرن.
5. ئەم شەرە ئیمەلەگەل لەشکری نیزامیی میری دایە، لەوانەیدوژمن هێرشێ سەراوەکەبکەن و زیانیکی زۆر بەدە ستەمبەدەن لەپێناوی دا لەبەر ئەو پێویستەکە سەربازەکانی ئیمەلەو شەرکەرانبەن کە لەباق و بریقی سەرنێزەو تەفە نگی دوژمن نەترسن و گەلێک بەوڕو خو راگر بن .
6. لەهەر سێ لاوە هێزەکانی ئیمەلەدوورەو موخۆ پێشانی دوژمن بەدەن تا دوژمن هەست بکا ت کە لەهەموو لایەکەو هێرشێ دەکرێتەسەر بەم جەشە سەرنجی دوژمن بۆ هەموو لاکان رادەکێشێ نەک بەتەنێ بەو لای ئیمەدا (تەمۆتە سووتاو) کە هێرشێ راستەقینەو لێ دەکرێت.
7. دەبیت بیریش لەو بکەینەو مەکرەنگ بێت دوژمن بۆ پالێشتی و یارمەتی دانی ئەو بکەینەو هێزێکیان لەبانەیا خود لەسە قزو بەفریا بخت . لەرێگەو سەقز بەتالیونی 2ی بارزانی لێ یە، بەلام لەرێگەو بانەکەسی لێ نیەو دەبێ ژومارە یەک سەربازمان بۆ ئەو رێگەپەتەر خان بکرێت.

ئەو پێوەندی بەبیرورای مەو بوو بەو جەشە خستەمەردەستیان و داواشم لێ کردن گەر ئەوانیش بیرورا و پلانیکی دیکەیان هەبەتا بەفرمون پێشکەشی بکەن. لەکۆتایی دا بەباشیان زانی بەگۆڕەو ئەو پلانیکی من دام نابوو هەلوێست بنوین. بریار درا حەمەرشید خان هێرش بەرێتەسەر ئەو بکەینەو دوژمن ، مەلا مستەفا فەرمووی ئەمشەو ئیمەلێرەین ، فەرموو جەنابی خان بنێرەبەشوین چەکارەکانتا و بچنەو جیگەییە کەبەینی ئەو پلانیکیاری کراوەتایبەتی خو نزیک کردنەو لەو کانیووە بکەو دوژمن گەلێک گرنگی دەبیت ئەو کارەمشەو ئەنجام بدرێت تا دوژمن فریا نەکە و تۆمەو بیری لەقەیم کردنی ئەو رێگەپەتەر کردووە، دووریش نیە کە دوژمن لەهاتنی ئیمەبۆ ئێرە ناگادار بکری و لەمەبە ستی ئەو هاتنەشمان تی بگات.

حەمەرشیدخان ئیمەو جێ هێشت و چوونەو هیزمەکی ، ئێوارەگەر ایەو لەمان و ناگاداری کردین کە هەموو شتیکی ساز کردووە چەکارەکانیشی نامادە کردووە مەهەر ئەو شەو بگەنەلای کانیووەکە، لەوشی ناگادار کردین کە ژومارە یەک سەربازیشی ناروتەزورگەکانی باکووری بکەو دوژمن بۆ سەر رێگەو بانەتەمۆتە.

ئەو شەو مان تەواو کردو نەکرد لەبەری بەیانیدا تەقە دەستی پێکرد . دوژمن گولەبارانیکی واخەستی کردین کەبەپەلەو شەژاویەو لەگوند چوینەدەرەو، بەتەواو ئەتەمۆتەدوور کەوتیوینەو کەچی دیسان دوژمن هەراسانی کردبووین. هە ر ئەو کاتەبەدەنگی بەرز هاوارم کرد : جەنابی خان گولەو دوژمن دەمانگاتی یان نا؟ ولامی دامەو وتی : نیستەکاتی ئەو نیە، دەبینین ئیمەلەچ وەزعیکی دابن ؟ خان بەشەژاویەو لەئیمەون بوو هەر نەشمان زانی بەرەو کۆئ چوو. لەگەل هەلاتنی رۆژدا فرۆکەییەکی دوژمن گەیشتەسەرمان و ناگر بارانی کردین . لەو دەشت و دەرەیلەو بووینەو. شەش ولاغی سواریشمان بەرەو رووکاری دوژمن هەلاتن لەیەک لەوانەو کاک عیزەت عەزیز بوو.. جانتایەک لەخاوی و شتوومەکی تەراش و کەلوپەلی لەسەر بوو.

دوایی بۆمان دەرکەوت کە جەماعەتی خان ئەو شەو لەتەمۆتەسووتاو بەلوانەو رۆشتوون بەلکوو هەر تەقە دەستی پێکردوئیدی بەرەو دوا کشاوئەتەو 7 شەهیدیان داو لەگەل چەند برینداریک . ئیمەش بەچەرچیری لەنیوچەو شەرەکە دوور کەوتینەو بۆ ئێوارێ گەیشتینەگوندی ناخکەند. دیار بوو کەئەو گوندە ناگاداری ئەو شکست یەو تەمۆتەبوون . لێرەش جگەلەئاغا و کۆیخای گوندەکەکەسی تێدا نەماوو . هەر چۆنیک بوو ئەو شەو مان لەوئ بەسەر برد . بۆ بەیانیکە ی مەلا مستەفا گەر ایەو بۆکان و لەو یۆمەو مەهاباد ، منیش بۆ بەتالیونەکی خو م لەسەر چاوه.

... درێزەو هەیه